

Galapagos

Over het boek

Auteur: Michaël Olbrechts

Uitgeverij: Oogachtend

Over de maker

Michaël Olbrechts (1987) studeerde af als historicus aan de KU Leuven voordat hij illustratie/beeldverhaal ging studeren aan St.-Lukas Brussel. Zijn afstudeerproject werd de graphic novel 'De allerlaatste tijger' over zijn eigen familiegeschiedenis in Nederlands-Indië. Deze werd uitgegeven bij uitgeverij Oogachtend in 2014 en won de Silvester debuutprijs voor het beste stripdebuut 2013-2014 op de stripdagen in Haarlem. Later volgde nog "Vierenveertig na Ronny" (2016), "Het Reigersnest" (2019) en "Galapagos" (2023) bij diezelfde uitgeverij. Intussen illustreerde hij ook al een tiental lees- en prentenboeken voor kinderen en werkt hij als freelancer in Leuven.

Bron: <https://www.auteurslezingen.be/michael-olbrechts>

Leuk om te bekijken: blog van Michaël Olbrechts: <http://www.michaelolbrechts.be/>

Korte inhoud

De graphic novel "Galapagos" is het verhaal van Friedrich en Dore. Ze gaan op een onbewoond eiland in de Galapagos wonen. Gaandeweg komen er meer mensen naar het eiland. Dit brengt de nodige wrijvingen en intriges met zich mee. Het verhaal is gebaseerd op waargebeurde feiten.

1. HET VERHAAL

1.1. Verloop van het verhaal

Het verhaal start met een mysterie: er liggen twee gemummificeerde lijken op het eiland Marchena. Het jaar is 1934.

Daarna gaat het verhaal terug in de tijd. Friedrich en Dore arriveren in 1929 op het eiland Floreana.

Het schip 'Velero' passeert af en toe de eilanden en voorziet de bewoners van het eiland van karige voorraden en post. Vaak zijn er journalisten op het schip aanwezig. Ze zijn nieuwsgierig naar het koppel dat op een verlaten eiland is gaan wonen.

Heinz en zijn zwangere echtgenote Margret lezen een artikel over Friedrich en Dore. Het koppel vertrekt ook naar het eiland, om de miserie van Berlijn te ontsnappen.

Heinz en Margret worden allesbehalve goed ontvangen op het eiland. Friedrich wil geen burens. Hij stuurt het koppel naar de andere kant van het eiland. Daar is een piratengrot waar ze kunnen wonen. Dore vindt de attitude van Friedrich schandalig.

In 1932 komen er nog nieuwe bewoners bij. De barones Eloïse Wehrborn De Wagner – Bosquet wil een luxe hotel bouwen op het eiland. Ze heeft twee minnaars bij: Robert en Rudolf. Ze zijn Parijs ontvlucht en willen op het eiland een nieuwe start maken.

Er wordt een promofilm voor het hotel gemaakt. Na het filmpje kroont de barones zich als keizerin van Floreana.

De andere bewoners van het eiland willen de gouverneur spreken in de hoop de plannen voor het hotel te dwarsbomen. Eloïse heeft reeds een overeenkomst met de gouverneur en ze krijgt het grootste deel van het eiland om haar plannen uit te voeren.

In 1934 komt Nuggerud naar het eiland. Hij is op zoek naar de barones, maar zij en Robert zijn verdwenen. Dore is ervan overtuigd dat Rudolf, Heinz en Margeret ze hebben vermoord. Aanleiding voor deze moord zou de verwoesting van hun moestuin zijn. Robert heeft bewust de ezel Burro op de moestuin losgelaten. Heinz schiet Burro dood om zijn gewas te redden.

Rudolf vaart samen met Nuggerud weg van het eiland. Later worden ze door kapitein Hanconck dood teruggevonden op het eiland Marchena.

Wanneer het eindelijk regent op het eiland slaat het noodlot toe. De laatste kip van Friedrich en Dore is verzopen. Ondanks dat ze vegetariërs zijn wil Friedrich de kip opeten. Eten is schaars. Friedrich wordt ziek van de kip en sterft.

Dore Strauch gaat weg van het eiland en terug naar de bewoonde wereld.

Heinz, Margret en Rolf blijven. Ze bouwen een hotel voor de toeristen die het graf van Friedrich bezoeken: Hotel Wittmer.

Meer lezen: uitleg van Michaël over het verhaal in krantenartikel:

[Michaël Olbrechts mikt op breed publiek met 'Galapagos' \(Genk\) | Het Belang van Limburg \(hbvl.be\)](#)

1.2. Cover

→ Welk gevoel krijg je bij het bekijken van de cover?

- Dreigend? (de zwarte vogel op een donkere berg)
- Symbolisch? (dreiging van het Nazisme, symbolisch weergegeven door de zwarte vogel die iets wegheeft van de adelaar van het Derde Rijk)
- Bang? (de blik van het koppel, de baby die krampachtig wordt vastgehouden)
- Hoopvol? (verrekijker: kijken naar de toekomst)?

1.3. Personages

- Friedrich
  - dokter en filosoof
  - aanhanger van Nietzsche
  - heeft zijn echtgenote achtergelaten in Duitsland
- Dore Strauch
  - minnares van Friedrich
  - heeft MS
  - volgens Friedrich gaat ze genezen als ze hard werkt (= lijden)
- Burro
  - ezel
  - beste vriend van Dore
- Familie Wittmer: Heinz, Margret, Rolf
  - Margret is hoogzwanger als ze aankomen op het eiland
  - Rolf wordt op het eiland geboren
- De barones / Eloïse Wehrborn De Wagner – Bosquet
  - flamboyante dame
- Robert
  - minnaar van de barones
- Rudolf
  - minnaar van de barones
  - wordt gepest door de barones en Robert, hij moet al het zware werk doen
- Kapitein Hanconck
  - komt regelmatig naar het eiland met zijn schip

- Achteraan het boek staan enkele echte foto's van de mensen waarop het verhaal is gebaseerd. Herken je iedereen? Vind je dat ze goed zijn weergegeven in de graphic novel? Zie bijlage voor een scan van de laatste pagina.
(zie ook genre: 1.4 en 2.2)

1.4. Genre

Dit is een graphic novel (een striproman of beeldroman): een stripverhaal met het literaire karakter van een roman.

- Wat vind je van de tekenstijl? Is het een realistische tekenstijl?
- Gebruik van kleur: grijs, levendig...
  - Fauna en flora: representatief, waarheidsgetrouw...
  - Personages: mooi, lelijk, levensecht, karakteristiek...
- Wat is je favoriete illustratie? Waarom? Het kleurgebruik, de symboliek en de bladspiegel roepen misschien een bepaald gevoel op. Bijvoorbeeld:
- p.6: kleurrijk, stemmig eiland met fauna en flora, mooi begin
  - p.33: straat in Berlijn, bijna als een foto, weinig kleur
  - p.57: geboorte Rolf: een witte pagina tussen de andere volle pagina's, met in het midden een kleine tekening, dit contrast kan aantrekken
  - p.127: idem geboorte Rolf: een witte pagina, maar nu met de dode ezel Burro

1.5. Tijd

Het hoofdverhaal wordt grotendeels chronologisch verteld, afgewisseld met flashbacks en dromen. Het gehele verhaal overspant een periode van 1916 tot 2000.

1.6. Einde

Friedrich = dood

Dore = terug naar de bewoonde wereld

Eloïse en Robert = verdwenen

Rudolf = dood

Heinz, Margret en Rolf blijven op het eiland en bouwen een hotel

- Welk gevoel krijg je bij het einde?
- Wat denk jij dat er met de barones is gebeurd?
- Denk jij dat Friedrich aan voedselvergiftiging is gestorven? Of denk jij dat er iets anders aan de hand was? mogelijke antwoorden:
- Ironisch: Heinz en Margret waren tegen het hotel van Eloïse en baten nu zelf een hotel uit
  - triestig: Zoveel doden / Friedrich heeft zijn droom niet kunnen waarmaken.
  - spannend: Wat is er gebeurd met Eloïse en Robert?
  - frustrerend: Je blijft als lezer achter met vragen.
  - ...

2. VERWERKING

2.1. Galapagos

De Galapagoseilanden, kortweg Galapagos, zijn een eilandengroep in de Stille Oceaan.

Galapagos is een provincie van Ecuador.

- Had je al gehoord van Galapagos? Indien ja: in welke context?

De Galapagoseilanden zijn vooral gekend voor de fauna en flora. In 1835 bezocht Charles Darwin Galapagos.

Hier ontwikkelde hij de evolutietheorie.

2.2. Waargebeurde feiten

- Galapagos is gebaseerd op waargebeurde feiten. Inspiratie voor de Graphic Novel was de podcast De Volksjury over de Galapagos-affaire. Olbrechts heeft deze podcast beluisterd tijdens de coronatijd. Podcast Volksjury Aflevering 27 – De Galapagos-affaire <https://open.spotify.com/episode/1KtxsJF9lvO0lqm-0FrIZKm?si=dGf8l-uZR0mR63al-33XvA>
  - Vind je het leuk om verhalen te lezen met een kern van waarheid? Waarom wel/niet?
  - Geloof je alles wat je hebt gelezen?
    - Voorbeeld: personage de Barones
    - “Ik volg wel degelijk de feiten, maar om ervoor te zorgen dat lezers zich in de eilanders kunnen inleven, heb ik enkele onder hen minder extreem gemaakt. Want met alles wat ik over hen las, besepte ik steeds vaker dat bepaalde karakters in het echt nog waanzinniger waren. Met name de barones heb ik proberen temperen door haar gekte slechts mondjesmaat te laten doorschemeren.”
    - Bron: artikel De Morgen [In ‘Galapagos’ verstript Michaël Olbrechts een waargebeurd verhaal uit 1929: ‘In het echt waren ze nog waanzinniger’ | De Morgen](#)
  - Heb je na het lezen van Galapagos opzoekingen gedaan zoals bv. YouTube filmpjes om meer te weten te komen over het echte verhaal?
- OPDRACHT**
  - Bekijk samen de trailer van de documentaire ‘The Galapagos Affair : Satan comes to Eden’ https://youtu.be/Wf2txElcg6E?si=pTX_0leQK1p2icpl
    - Waardeer je na het kijken van de trailer de graphic novel meer / minder / geen invloed?
  - Nog meer lezen over de feiten waarop het verhaal is gebaseerd:
    - [De Galapagos-affaire - Het waargebeurde verhaal achter de film \(happygringo.com\)](#)
    - [De Galapagos-affaire: bizarre gebeurtenissen op een eiland \(scientias.nl\)](#)
    - Volledige documentaire: The Galapagos Affair: Satan comes to Eden <https://youtu.be/k95r8-WHWVs?si=3knRhiAtc0ZJdCMt>

2.3. Nietzsche

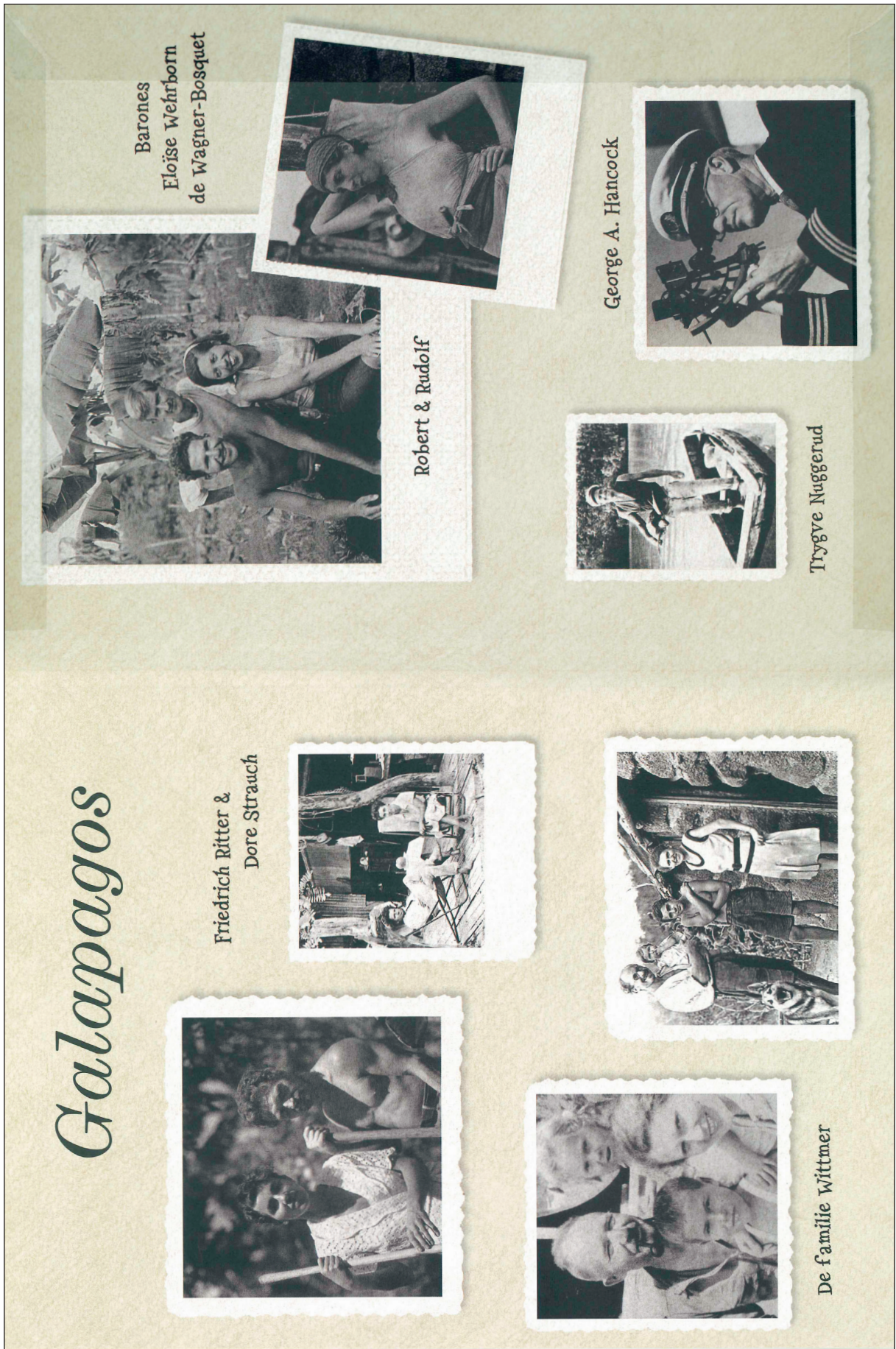
- Friedrich is geobsedeerd door de filosoof Nietzsche. Op een gegeven moment droomt hij zelfs dat hij Nietzsche is.
  - Er zijn regelmatig verwijzingen naar uitspraken van Nietzsche:
    - “Het leven is lijden.” (p.13)
    - “Wie met monsters vecht, moet uitkijken dat hij er zelf geen wordt.” (p.51)
  - Ken je de filosofie van Nietzsche?
  - Vind je het ideeëngoed van Nietzsche aantrekkelijk / begrijpelijk / raar / moeilijk / hedendaags / oubollig / ... ?
- Meer weten over Nietzsche:
  - https://nl.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Nietzsche
  - <https://historianet.nl/cultuur/culturele-persoonlijkheden/wie-was-de-filosoof-friedrich-nietzsche>
  - <https://historiek.net/friedrich-nietzsche-duitse-filosoof/65048/>

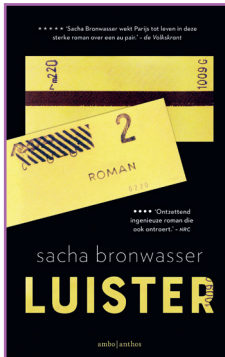
---

3. VERDER LEZEN

- Heer der vliegen / William Golding : genre Robinsonades
[Heer van de vliegen | Boekenzoeker](#)
  - Robinson Crusoe / Daniel Defoe : genre Robinsonades
Robinson Crusoe / Ed Franck (Davidsfonds, 2006)
[Robinson Crusoe | Boekenzoeker](#)
  - Marathon: Amsterdam 1928 / Nicolas Debon (ill.) (Scratchbooks, 2023) : graphic novel gebaseerd op ware feiten
[Marathon: Amsterdam 1928 | Boekenzoeker](#)
-

Bijlage

Luister

Over het boek

Auteur: Sacha Bronwasser
Uitgeverij: AmlolAnthos

Over de maker

Sacha Bronwasser is schrijver, spreker, kunsthistoricus en curator, in wisselende volgorde. Maar het schrijven staat meestal voorop. “Luister” is haar tweede roman en stond op de longlist voor ‘de Boon 2024’.

Kunst is een belangrijke constante in haar werk. Ze was twintig jaar freelance kunstcriticus voor De Volkskrant en schrijft en spreekt nog steeds over kunst voor diverse media en opdrachtgevers.

Bron: <https://sachabronwasser.nl/biografie/>

Korte inhoud

Luister overspant drie periodes in de recente geschiedenis van Parijs. De stad wordt geteisterd door aanslagen. Philippe en zijn gezin staan centraal in het lange verhaal. Het verhaal zelf wordt verteld door Marie, één van de au-pairs in het gezin van Philippe.

1. HET VERHAAL

1.1. Titel

→ Vind je “Luister” een passende titel? Waar verwijst de titel volgens jou naar?

Er zijn regelmatig verwijzingen naar ‘luisteren’ in de tekst.

– “Je zult er even de tijd voor moeten nemen. Luister.” (p.8)

→ Wie moet er luisteren? (Flo moet luisteren naar het verhaal van Marie.)

→ Op welke manier moet er geluisterd worden? (Marie heeft haar verhaal opgenomen op tapes omdat Flo blind geworden is als gevolg van een aanslag.)

– “Hij moet luisteren, er is geen andere optie, hij moet luisteren, hij kan de koers van wat te gebeuren staat niet veranderen, de tijd rimpelt nu als een lap stof die bij elkaar gepakt wordt, alles wat hij kan doen is luisteren om erger te voorkomen.” (p.53)

→ Wat zou een alternatieve titel kunnen zijn?

‘Kijken’ komt ook regelmatig aan bod.

– Flo verliest haar zicht tijdens de aanslag.

– “Het zijn de laatste twee beelden ooit die je nog zo scherp, zo helder, zo duidelijk en mooi, met al die precies van elkaar gescheiden kleuren, zult zien. Een harde knal, een witte flits en een massieve luchtverplaatsing maken daar een einde aan.” (p.248)

– “Op die plek verlies jij je ogen, jouw belangrijkste zintuig.” (p.250)

– “De boeken komen zonder bijsluiter, je zegt me niet wat ik ervan moet denken. Ik moet kijken.” (p.130) (zie ook 2.2 Fotografie)

- **OPDRACHT:** voer in groep de opdracht uit die Marie tijdens een les van Flo doet.
  - “Er is een verschil tussen kijken en zien.” (p.6)
  - “Je (FLO) vroeg ons om een kwartier onze ogen te laten reizen en in gedachten alles een naam te geven. Pas na dat kwartier mochten we dingen noteren; het was een kinderlijk eenvoudige oefening.” (p.6)
- De allerlaatste zin van het boek is “Het is gezien, het is verteld, en nu bestaat het.” (p.254)
  - Wat vind je van deze zin? Filosofer hier even over. Bestaat er pas iets als er iemand getuige is? cfr. als een boom in het bos valt zonder getuige, maakt deze dan geluid?
https://nl.wikipedia.org/wiki/Als_een_boom_in_een_bos_omvalt_...

1.2. Personages

Marie is de verteller, maar ze vertelt niet alleen haar verhaal. Het enige karakter dat in alle aspecten van het verhaal zit, is Philippe.

→ Welk personage was volgens jou het hoofdpersonage?

- Philippe Lambert
  - de jongste van vier kinderen.
  - Geboren februari 1954
  - Hij voelt onheil aankomen. Zo was hij al enkele dagen voor het overlijden van zijn grootmoeder onrustig. Hij was 13 jaar.
  - Na een gesprek met zijn vader vermande hij zich. Hij stopte zijn angsten ver weg in zijn geest.
  - Getrouwd met Laurence Duclos
  - In 1983 wordt zijn eerste zoon, Nicolas, geboren
  - In 1988 wordt zijn tweede zoon, Louis, geboren
- Laurence Duclos
  - Stewardess
  - Echtgenote van Philippe
  - Moeder van Nicolas en Louis
- Eloïse Schiller
  - 17 jaar
  - van Duitse afkomst
  - 4de au-pair van het gezin Lambert
  - Het verhaal van Eloïse

Als Philippe voor de eerste keer Eloïse ontmoet zakt hij in elkaar.

De angst is terug. Eloïse is de oorzaak. Hij begint haar in het oog te houden. Hij achtervolgt haar van haar verblijf tot aan zijn huis, tot aan de school van zijn zoon, ...

Hij wil elk moment van de dag bij haar in de buurt zijn, maar walgt er tegelijkertijd van. Het is geen lust. Hij voelt zich smoezelig. Hij is bang.

Door alle aanslagen in Parijs beslist Laurence om een tijdje thuis te blijven. Heel veel vluchten zijn geschrapt. Hierdoor krijgt Eloïse vrijaf.

Ze neemt de metro en gaat naar een straatmuzikant waar ze eerder een telefoonnummer van heeft gekregen. Philippe volgt haar vanop een afstand.

Eloïse gaat mee met de muzikant, Jean, naar een café en daarna naar zijn appartement. Ze geniet van de aandacht, maar alles gaat heel snel. Wanneer Eloïse terug buitenkomt is ze verward, traag, ze heeft gehuild en ziet er niet goed uit. Philippe weet niet wat er gebeurd is. Hij heeft het gevoel dat hij gefaald heeft en blijft Eloïse volgen. Eloïse gaat naar het warenhuis Tati waar ze onderbroeken koopt. Wanneer ze buiten komt, staat ze besluiteloos aan een licht. Philippe is angstig geworden en roept naar haar. Hij loopt naar haar en werpt zich op haar. Dan gaat er een bom af.

Beide overleven. Eloïse is er fysiek slecht aan toe.

Philippe is nadien niet meer dezelfde. Drie jaar later start Marie als au-pair bij Philippe. Ondertussen is Louis geboren en wonen ze in een piepklein appartement.

- Marie

- Van Nederlandse afkomst
- 19 jaar in 1987
- Het verhaal van Marie

Marie komt in Parijs aan op 18 augustus 1989. In Parijs start ze met een soort van dagboek. Woorden op losse papieren. Alles houdt ze bij en alles verhuist de rest van haar leven mee. De papieren zijn later haar bron om Flo haar verhaal te vertellen.

Wanneer Marie Flo ontmoet is ze geveleid door de aandacht die ze krijgt. Flo overlaadt Marie met aandacht. Het is een relatie van aantrekken en afstoten. Flo begint Marie te manipuleren zonder dat deze het doorheeft. Marie begint te vermageren, zich anders te kleden, ze laat haar haar groeien, ze laat zich M. noemen...

Af en toe neemt Flo foto's van haar. Maar ze doet nog veel meer: geheime filmpjes, opnames van gesprekken... Wanneer Flo haar grote project 'the making of M.' publiek maakt, is Marie beschaamd. Ze vlucht naar Parijs en start als au-pair bij Philippe en zijn gezin.

In Parijs leert Marie gaandeweg de taal en de cultuur. Later, wanneer ze terug in Nederland is, gaat ze voor een onderwijsakte, docent Frans.

Tijdens een gesprek vertelt Philippe dat hij voelt dat er omheen Marie vanalles gaat gebeuren. Wat weet hij niet, maar wel dat ze moet uitkijken voor vrijdag de dertiende.

- Flo / Florence

- Docente 'narratieve technieken' in de opleiding die Marie volgt
- is 10 jaar ouder dan Marie
- uitgegeven werken (fotoseries): "Het boek Saul" (1983), "Dagen met Doreen" (1985), "The making of M." (1989)
- Het verhaal van Flo

In het najaar van 2015 wordt Marie uitgenodigd voor een fotobeurs in Parijs. Er komt een herdruk van "the making of M.". Het is vrijdag 13 november 2015. Marie wijst de uitnodiging af.

Flo is op deze dag onderweg naar Parijs. Ze gaat naar brasserie Comptoir Voltaire en zit op het overdekte terras. Op deze dag is er een grote aanslag in Parijs.

Ze verliest haar zicht.

1.3. Tijd

Indeling van het boek / verhaal:

- Parijs, september 2021
- Het verhaal van Philippe - 1986
- Het verhaal van Marie - 1989
- Flo en M. - 1987 - 1989
- Marie, Philippe - 1989 - 1990
- Het verhaal van Flo - 2015

2. VERWERKING

2.1. Aanslagen Parijs

Het verhaal speelt zich af tijdens een woelige periode in Parijs. Er zijn verschillende aanslagen.

Heel het verhaal is doorspekt met oplijstingen van aanslagen.

→ Vond je deze oplijstingen een meerwaarde voor het verhaal? Droeg het bij aan de spanning / beklemming van het verhaal? Of was het gewoon maar dat; een oplijsting.

2.2. Fotografie

Flo overlaadt Marie met fotoboeken. De boeken hebben uitgesproken onderwerpen. Marie vraagt zich niet af of andere studenten ook zoveel aandacht en boeken van Flo krijgen.

- “De boeken komen zonder bijsluiter, je zegt me niet wat ik ervan moet denken. Ik moet kijken.” (p.130)

Opgepast! Er zijn foto's bij die als aanstootgevend kunnen ervaren worden. In “Luister” worden ze beschreven, maar beeld kan harder binnenkomen.

- Fotoboek Horst P. Horst <https://www.artnet.com/artists/horst-p-horst/>
  - Erwin Olaf <https://www.erwinolaf.com/art>
  - Sentimental Journey van Japanner Nobuyoshi Araki <https://www.artnet.com/artists/nobuyoshi-araki/>
  - Jungle Fever van Jean-Paul Goude <https://www.jeanpaulgoude.com/en/about>
  - Een liefdesgeschiedenis in Saint-Germain-des-Prés van Ed van der Elsen <https://www.edvanderelsken.nl/>
  - Cindy Sherman <https://www.moma.org/artists/5392>
- Ken je deze namen? Heb je iets opgezocht na het lezen van “Luister”?
- Bekijk samen enkele foto's. Bespreek ze. Wat voel je bij deze beelden? Kan je je inleven in Marie terwijl zij / jij deze beelden bekijkt?
- “Bij Cindy Sherman begint je fotherapie aan te slaan. Daar houd ik van zodra ik het opensla, liefst wil ik het boek houden.” (p.131)
- Deel jij op social media foto's van je eten? Hoe ziet het er dan uit? Probeer eens een foto te maken zoals Marie.
- “Ik begin maaltijden te fotograferen, het eerste project waar op de opleiding met enig enthousiasme op gereageerd wordt. Ik ga op een keukenstoel staan en fotografeer mijn zorgvuldig gearrangeerde borden ... “ (p.153).

---

3. VERDER LEZEN

- Zeg iets! / Reine De Pelseneer (De Eenhoorn, 2018) over de aanslagen in Brussel en Zaventem
[Zeg iets! | Boekenzoeker](#)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Kapot

Over het boek

Auteur: Louisa Reid

Vertaler: Merel Leene

Uitgeverij: Blossom Books

Over de maker

De Britse **Louisa Reid** is altijd aan het lezen, schrijven of verzinnen. Als leraar Engels deelt ze haar passie voor lezen en schrijven met haar leerlingen. Ze kent hun leefwereld goed en schrijft daarom het liefst over dingen die hen bezighouden.

Zelf is ze enorm geïnteresseerd in *empowerment* en persoonlijke vrijheid.

“Kapot” is haar eerste boek dat in het Nederlands vertaald werd.

Korte inhoud

Joe en Imogen vormen voor de buitenwereld het perfecte koppel: ze zijn al jaren dolverliefd. Tot ze betrokken raken bij een dodelijk ongeval. Tijdens de rechtszaak die volgt wordt Joe beschuldigd van Dood door Gevaarlijk Rijgedrag. Hij pleit onschuldig, maar was hij dat wel? Aan de hand van flashbacks kom je als lezer het hele verhaal te weten. Niet alleen over het ongeval, maar ook over de relatie tussen Imogen en Joe, die steeds toxischer werd.

1. HET VERHAAL

1.1. Personages

- Wie zijn de belangrijkste personages? (Joe en Imogen)
- Hoe komt Joe in de rechtszaal over? (onzeker, schuldbeust, verward, stottert...) Verandert je mening over hem doorheen het verhaal? (bv. hij komt uiteindelijk toch voor zichzelf op, krijgt inzicht in de drijfveren van I.)
- Al bij de introductie van Imogen op p.21 kan je vermoeden welk karakter ze heeft. Hoe komt ze op je over? (arrogant, profiteur, wil altijd haar zin krijgen, houdt weinig rekening met anderen). Verandert je mening over haar doorheen het verhaal? (bv. begrip voor haar thuissituatie)
- Zowel Joe (J.) als Imogen (I.) hebben het thuis niet gemakkelijk, om een heel andere reden. Hoe beïnvloedt hun thuissituatie hun relatie? (Joe voelt zich – zeker in het begin – niet gesteund door I. als zijn vader ziek wordt. I. kan niet begrijpen dat hij tijd bij zijn familie wil doorbrengen. Imogens vader kijkt neer op J. en denkt dat alles met geld op te lossen is. I. kan/wil niet aan de hoge verwachtingen van haar vader voldoen. Beiden hebben een heel verschillend waardenbesef meegekregen van thuis ...)
- In het fragment op p.375 (hoofdstuk “Schaamte”) komt Joe tot een belangrijk inzicht over zijn relatie met Imogen. Wat vind jij van zijn bevindingen? Volg je zijn mening of heb je er toch bedenkingen bij?

1.2. Stijl + genre: versroman

- “Kapot” is een versroman die hier en daar flirt met ‘echte’ (lyrische) poëzie. In theorie is een versroman verhalend proza dat in vrije versvorm geschreven is. Louisa Reid gaat daarin een stukje verder door ook te spelen met rijm, ritme, typografie en beeldspraak. Het is interessant om bij elk van deze componenten stil te staan.

- Het verhaal is geschreven in **vrije versvorm**. Dat betekent o.a. dat de zinnen vaak doorlopen over verschillende regels (= enjambement). Er is veel witruimte en de regels beginnen niet allemaal aan het begin van de pagina.
  - Hoe heb je het lezen op die manier ervaren? Stoort dit of heeft het volgens jou net iets extra?
  - Vind je dat het verhaal op die manier vlot leest? Waarom wel of net niet?
- De auteur speelt op verschillende manieren met de **vorm** in het verhaal.
  - Kan je een paar treffende voorbeelden halen van waar beeld en woord elkaar mooi aanvullen? (bv. dialogen die worden weergegeven door wat de ene zegt links te plaatsen en het antwoord rechts, idem voor het hoofdstuk "Mijn verhaal" (p.329): wat Joe zegt en denkt zijn twee aparte kolommen, dwingende berichtjes staan vet gedrukt, in het hoofdstuk "Sloopkogel" (p.291) staan letters vet gedrukt die samen de woorden "niet schuldig" vormen ...)
  - Voor de begeleider: haal uit het boek enkele fragmenten waarop de vorm en typografie het verhaal mee onderbouwt. Maak de tekst onleesbaar. Geef de juryleden dezelfde tekst, maar nu doorlopend (of lees voor). Kunnen ze de fragmenten matchen? Voorbeelden die je hiervoor kan gebruiken vind je o.a. op de pagina's 41, 62, 103, 175, 206, 230, 259 en 279.
- Door een zeker **ritme** in het verhaal te brengen, leest het soms als een lied/een rap.
  - Kan je hier voorbeelden van geven? (bv. p.13, p.18, p.24, p.58)
  - Was het je tijdens het lezen zelf opgevallen? Hoe heb je dit ervaren?
- Af en toe gebruikt de auteur ook **rijm**.
  - Kan je ook hier voorbeelden van geven? (p. 45, p.46, p.58, p.158 e.a.)
  - Wat viel je op aan dat rijm (rijmschema klopt niet altijd, niet standvastig, soms klinkerrijm, soms eindrijm, maar nooit ver doorgetrokken). Hoe heb je dit ervaren?
- Het boek staat bol van de **beeldspraak**.
  - Welke mooie voorbeelden heb je onthouden/genoteerd? (bv: p.20 over de waarheid, p.57 over de boeien, p.112 aftellen, p.115: "We dronken van de zon en renden goudglanzend naar huis.", p.294 hoofdstuk "Maar", p.358 hoofdstuk "kapot" ...)

1.3. Vertelperspectief / structuur

Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van Joe als ik-verteller.

- Welk effect heeft dat op jou als lezer? (je kent het verhaal alleen vanuit zijn standpunt en weet niet hoe Imogen zich echt voelt of wat haar motieven zijn. Het houdt de spanning erin, want je weet tot op het einde niet hoe de vork precies in de steel zit...)
- Hoe anders zou het verhaal geweest zijn als het vanuit een ander personage verteld werd? Pas dit toe op verschillende personages (Imogen, ouders, advocaat...). De auteur had het verhaal ook afwisselend vanuit het perspectief van Joe en Imogen kunnen vertellen. Welk effect zou dit op het verhaal gehad hebben? (meer/vroeger inzicht in Imogens drijfveren? Minder spanning? Meer of minder meevoelen?)

1.4. Tijd

- Hoe speelt Louisa Reid met de tijd in het verhaal? (twee verhaallijnen: vroeger en nu, elk op zich chronologisch verteld. De verhaallijnen wisselen elkaar af. Op het einde komen ze samen.)
- Wat er die avond werkelijk gebeurd is, wordt op drie plaatsen in de tekst op drie verschillende manieren (vanuit drie verschillende standpunten) verteld. Wat was jouw idee bij iedere versie van het verhaal? (zie p.169-171 als het filmpje getoond wordt, p.231-232 als Imogen haar versie vertelt en p.343-350 als Joe vertelt wat er echt gebeurd is.)

1.5. Einde

- Kan je zeggen dat dit verhaal een happy-end kent? Waarom wel of niet? (positief is de vrijspraak van Joe, negatief is de dood van zijn vader, over het lot en de reactie van Imogen valt te discussiëren, het einde is vooral voorzichtig hoopvol.)
- Zou je het einde zelf anders geschreven hebben?

2. VERWERKING

2.1. Verdieping: de toxische relatie tussen Imogen en Joe

- Wanneer had je door dat de relatie tussen Imogen en Joe niet gezond was?
- De openbaar aanklager verwijt Joe dat hij niet tegen Imogen inging. Hij kon moeilijk geloven dat een grote, sterke jongen bang kan zijn van zo'n frêle meisje als Imogen. Hoe denk jij daarover? Ben je het daarmee eens of speelt er meer? (denk aan genderrollen, de rol van de media, vooroordelen...)
- Waarom denk je dat het voor vrienden en familie zo moeilijk is om er iets aan te doen/om hierin tussen te komen? (ze weten het niet / ontkenning bij de benadeelde partner / vervreemding...)

2.2. Creatieve verwerking: maak een versverhaal

MATERIAAL

- Wit papier, eventueel ook kladpapier
- Potloden en balpennen, eventueel markeerstiften
- (kort)verhalen of krantenberichten

Voorzie voor de juryleden een verhaal of een krantenbericht. Laat hen alle overbodige woorden schrappen. Wat ze overhouden, gieten ze in een vrije versvorm. Als dat mogelijk is, kunnen ze ook spelen met de vorm, de lay-out, de typografie van hun tekst.

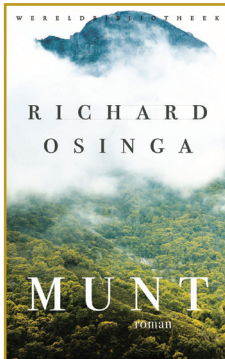
Als ze zich daar comfortabel bij voelen, kunnen de juryleden achteraf hun verhaal voorlezen aan de rest (of als daar mogelijkheid toe is, kan je ze ook projecteren).

3. VERDER LEZEN

- Als morgen niet bestaat / Jennifer L. Armentrout (Z&K, 2019)
Het hoofdpersonage moet haar leven terug oppakken nadat ze een dodelijk ongeluk veroorzaakte.
boekenzoeker.be/als-morgen-niet-bestaat
- Het zusje van / Carly van Tongeren (Blossom Books, 2020)
Blossom Books Shortie over de zus van een jongen die dronken achter het stuur zat en een dodelijk ongeval veroorzaakte.
boekenzoeker.be/het-zusje-van
- Nieuwe maan / Sarah Crossan (Pepper Books, 2018)
Sarah Crossan schrijft heel toegankelijke en gevoelige versromans.
boekenzoeker.be/nieuwe-maan
- Tosca / Maud Vanhauwaert (Das Mag, 2024)
Volwassen roman over een toxische relatie binnen een lesbisch koppel.

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Munt

Over het boek

Auteur: Richard Osinga

Uitgeverij: Wereldbibliotheek

Over de maker

Richard Osinga (Haarlem, 1971) begon aan een studie economie, maar vond uiteindelijk zijn plezier in de opleiding algemene letteren. Na zijn studie werkte hij onder andere als diplomaat in Algerije en Senegal. Hij startte later een eigen bedrijf waar hij via een reisapp persoonlijk advies gaf. Daarnaast had hij ook nog verschillende jobs in diverse sectoren. "Munt" is zijn zevende roman. Hij werd ermee genomineerd voor de Boekenbon Literatuurprijs en de Boon Literatuurprijs.

Korte inhoud

In een Oost-Congolees stadje duikt een eeuwenoude munt op die het leven van minstens drie personen serieus op zijn kop zet. De Chinese Xiao Wei hoopt met de verkoop van de munt zijn ticket huiswaarts veilig te stellen. De Congolese gids Plamedi, die de munt vond, hoopt ermee te ontsnappen aan de armoede en de Nederlandse Eva hoopt dat de vindplaats van de munt haar carrière een boost zal geven (zie verder voor een uitgebreide bespreking van de personages). In een Congo waar niet alleen het klimaat broeierig is, zorgt de munt voor onrust en spanning.

1. HET VERHAAL

1.1. Cover

- Welke sfeer roept de cover van het boek op? (mist = mysterieus, oerwoud + bergen = exotisch ...)
- Zou je het boek zelf opgepakt hebben op basis van de cover?

1.2. Personages

- Wie zijn de drie belangrijkste personages? (Xiao Wei (spreek uit als sjou wee), Plamedi en Eva)
- Wat kan je over hen vertellen, los van de munt? (Xiao Wei is een Chinese handelaar in kostbare metalen. Hij is tegen zijn zin naar Congo gestuurd om daar de zaken voor zijn oom waar te nemen. Hij voelt zich er eenzaam. Hij hoopt snel naar China terug te kunnen keren, want daar wacht zijn verloofde op hem. / Eva is een Nederlandse wetenschapper die net gebroken heeft met haar vriend. / Plamedi is een Congolese gids. Als 15-jarige werd hij ingelijfd als kindsoldaat bij de Mannen van Water. Hij houdt van Miles.)
- Wat betekent de munt voor elk van hen? (Xiao Wei: geld om naar China terug te keren / Eva: naam maken als wetenschapper + oprechte interesse / Plamedi: vond de munt, hoop op een beter leven, wil in Brussel een filmopleiding volgen)
- Wat hebben de drie personages gemeenschappelijk? (de munt betekent voor elk van hen hoop op een betere toekomst / ze willen allemaal hun leven veranderen – zie vorige vraag)
- Waarin verschillen ze van elkaar? (verschillende sociaal-culturele achtergrond / Eva en Plamedi hebben een andere kijk op de rol van archeologie / Xiao Wei wil terug naar zijn verloofde, terwijl Eva er net van wegloopt ...)
- Bij welk personage voelde je je het meest betrokken? Hoe komt dat?

1.3. Stijl

- De auteur maakt in zijn verhaal verschillende keren gebruik van bewuste herhalingen.
Kan je hier voorbeelden van geven? (in de eerste proloog: “omdat het een begrijpelijke wens is ...”, op p.144 herhaalt hij letterlijk een fragment van p.20: “Plamedi is hier eerder geweest ...”)
- Wat is je voor de rest opgevallen aan de schrijfstijl? (soms Franse woorden, Chinese gedichten ook in Chinees schrift, treffende vergelijkingen en metaforen (bv. p.8, p.113, p.188 e.a.)

1.4. Vertelperspectief / Structuur

- Elk deel van de roman begint met een proloog rond de god Komba. Hoe verbind je deze met de rest van het boek? (Deel 1: Zo begint alles. Komba schenkt de mens alles wat hij wil en trekt zich dan terug → kennismaking met de personages en hun motieven / deel 2: Zo begint alles opnieuw. Komba ontmoet een koning naar zijn gelijkenis (p.107) → de koning vraagt offers → personages brengen ook offers / Deel 3: zo eindigt alles: Komba vindt de koning niet meer, komt telkens terug om hem te zoeken (p.213) → herinneringen vermengen zich met het heden en vooruitblik naar de toekomst.)
- Vanuit welk perspectief wordt het verhaal verteld? Hoe komt dat bij jou over? (afwisselend vanuit het perspectief van Xiao Wei, Eva en Plamedi)

1.5. Tijd

- Osinga wilde van de roman onder andere “een puzzel met de tijd” maken en de lezer ook laten puzzelen.
Op welke manier vind je dat terug in de opbouw van het verhaal? (De drie verhaallijnen verlopen min of meer chronologisch, maar ze beginnen niet op hetzelfde moment.)
- In hoeverre liet jij je als lezer foppen? Wanneer had je door hoe de vork in de steel zat? (in het begin zijn er weinig tijdsaanduidingen, maar dan is plots in het ene hoofdstuk de munt wel al gevonden (Xiao Wei) en in het andere (Plamedi) nog helemaal niet)

1.6. Einde

- In welk opzicht zijn de hoofdpersonages op het einde van het verhaal veranderd? (Xiao Wei beseft dat het in China nooit meer hetzelfde zal zijn na wat hij meegemaakt heeft, Eva beseft dat ze niet zal veranderen en trouwt met Derek, Plamedi wil geen westerlingen meer helpen en in plaats van angst te voelen voor de jungle verdwijnt hij erin. Alle drie hebben ze hun verwachtingen over de toekomst bijgesteld.)
- In de allerlaatste scène is de cirkel rond. Waarom kiest de auteur volgens jou voor dit einde? (open einde? munt als symbool voor najagen van dromen / voor ongeluk over je afroepen? ...)

1.7. Sfeerschepping

- Welke gevoelens heb je tijdens het lezen van het boek allemaal gezien bij de personages of misschien wel zelf ervaren? (eenzaamheid, angst, hebzucht, afkeer voor de gruwelen van de Mannen van Water, schuldgevoel, wantrouwen, liefde ...)

2. VERWERKING

2.1. Verdieping

- Tijd
  - Naast de bijzondere opbouw van het boek, speelt tijd ook op inhoudelijk vlak een grote rol.
Welke voorbeelden vind je hiervan in het verhaal?
    - Archeologie / geschiedenis
    - Circulair tijdsbesef (Efe, Plamedi) tegenover lineair tijdsbesef (Westen, Xiao Wei).
Dit komt ook terug in de mythe van Komba
    - In combinatie met de dood: zie fragment op p.245: “Een oude legende zegt dat God op het moment dat je sterft de tijd stilzet ...”
  - Op p.148 gaat Plamedi in discussie met Eva over de geschiedenis van Congo. Hoe sta jij tegenover hun standpunten?

- **Symboliek van de munt**
  - Waarvoor staat de munt volgens jou allemaal symbool? (ambitie, najagen van dromen / willen ontsnappen aan je huidige situatie / geld, rijkdom ...)
- **Kolonialisme / uitbuiting**
  - Hoewel ze het soms goed bedoelen, werken alle personages op de een of andere manier mee aan de uitbuiting van Congo. Kan je hiervan voorbeelden geven?
    - Chinezen: plunderen de natuurlijke grondstoffen (goud, coltan) voor eigen gewin
    - De filmploegen eigenen zich het verhaal van de Congolezen toe voor eigen roem
    - De wetenschappers scheppen een geschiedenis van Congo die in hun kraam past
    - De rebellenleiders moorden en roven en lijven kindsoldaten in
- **Religie en zingeving**
  - In verschillende recensies en interviews wordt het boek getypeerd als een verhaal over zingeving. Ook religie komt verschillende keren aan bod. Welke voorbeelden heb je daarvan gevonden?
    - De natuurgodsdienst van de Efe
    - De mythe van Komba
    - Het bijgeloof van de Mannen van Water
    - Het geloof van de ouders van Plamedi (denk bijvoorbeeld aan zijn naam: Le Plan Merveilleux de Dieu)
    - Op het einde van het verhaal vraagt Plamedi zich af: “Als hij nu sterft, was het dan de moeite waard?” (p.245) Ook de andere personages zitten met gelijkaardige levensvragen.

2.2. Quiz

Als intro op de bijeenkomst (of afsluiter als je dat liever hebt) kan je de kennis van de juryleden over Congo en zijn geschiedenis testen. In de bijlage vind je enkele vragen die je hiervoor kan gebruiken. Je kan ervoor kiezen de quiz zonder technologie te spelen, maar hij kan ook verwerkt worden in bijvoorbeeld Bibster of Kahoot.

2.3. Het spel ‘Go’

MATERIAAL

-
- Misschien vind je in een speltheek een go spelbord, maar anders kan je er ook zelf een maken. Daarvoor teken je zelf een bord met 19 x 19 lijnen
-
- Voldoende witte en zwarte stenen (max. 150, maar zoveel heb je er normaal gezien niet nodig)
-

Bij het spel go dat Xiao Wei en Yu Tong-ren spelen, gaat het erom ver vooruit te kijken en te voorzien wat de ander van plan is. Het spel doet een beetje aan schaken denken. [Op Wikipedia](#) vind je een uitgebreide beschrijving van het spel. Kan jij je juryleden uitdagen tot een spelletje go? Het spel wordt normaal gezien met twee gespeeld, maar als het voor iedereen de eerste keer is, kan je ook opteren voor ‘ploegen’ van twee spelers.

2.4. Playlist

- In het boek komen verschillende verwijzingen naar muziek voor. Deze kan je aan de juryleden laten horen:
  - Plamedi herinnert zich een liedje van Tabu Ley Rochereau dat zijn moeder vroeger zong (p.89). [Op YouTube](#) vind je diverse video’s met de muziek van dit nummer, getiteld “Mokolo Nakokufa”.
  - De jonge Plamedi die ontsnapt aan “De Mannen van Water” hoort op een autoradio een nummer van Samba Mapangala over “de eeuwigheid van de bergen” (p.189). Dit nummer heet “Dunia tunapita”. Een geluidsopname met de tekst in beeld weergegeven vind je [op YouTube](#).
  - Dwalend door het woud denkt ook Eva terug aan een lied dat zij als kind haar moeder hoorde meeneuriën: ‘[Verdronken vlinder](#)’ van Boudewijn de Groot (tekst Freek de Jonge).
- Vraag de juryleden om zelf een playlist samen te stellen met liedjes waarvan zij vinden dat ze bij het boek passen.

3. VERDER LEZEN

- [Congo: een geschiedenis / David Van Reybrouck \(De Bezige Bij, 2014\)](#)
Informatief boek voor wie meer wil lezen over de geschiedenis van Congo-Kinshasa.
  - Kongokorset / Herlinde Leyssens (Vrijdag, 2019)
Over een vrijgevochten vrouw die aan het begin van de twintigste eeuw met haar man naar Belgisch-Congo trekt.
  - Ik ben de jachtluipaard: een roman over Belgisch Congo / Paul Kustermans (Clavis, 2021)
Een jeugdboek dat in 2021 heruitgegeven werd n.a.v. de spijtbetuinging van koning Filip voor de gruweldaden in Congo-Vrijstaat.
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

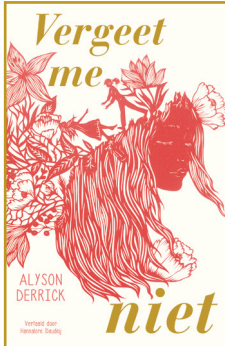
Bijlage 1

Quizvragen over de Democratische Republiek Congo

1. **Waar** of niet waar: in Afrika bestaan twee landen die Congo heten.
2. Wat is de vlag van de DRC?

3. Welk land is **GEEN** buurland van Congo-Kinshasa?
  - a. Oeganda
  - b. Rwanda
  - c. Tanzania
  - d. Ethiopië**
4. Wat is of was **GEEN** benaming voor de huidige Democratische Republiek Congo?
  - a. Congo-Vrijstaat
  - b. Belgisch-Congo
  - c. Congo-Brazzaville**
  - d. Zaïre
5. Wat is de officiële taal van Congo?
  - a. Frans**
  - b. Afrikaans
  - c. Nederlands
  - d. Bantoe
6. Welke Belgische koning was verantwoordelijk voor de wantoestanden tijdens de koloniale periode?
  - a. Leopold I
  - b. Leopold II**
  - c. Leopold III
  - d. Boudewijn I
7. Naar wie ging Henry Morton Stanley op zoek in Congo?
  - a. Dr. Livingston**
  - b. Dr. Mobutu
  - c. Dr. Zjivago
  - d. Dr. Bennett
8. Hoeveel inwoners telt Congo ongeveer?
  - a. 15 miljoen
  - b. 150 miljoen
  - c. 115 miljoen**
  - d. 50 miljoen
9. Wie is het huidige staatshoofd van de Democratische Republiek Congo?
  - a. Joseph Kasavubu
  - b. Joseph-Désiré Mobutu
  - c. Joseph Kabila
  - d. Félix Tshisekedi**
10. Wat is de meest voorkomende godsdienst in Congo?
  - a. Islam
  - b. Christendom**
  - c. Hindoeïsme
  - d. Bahai

Vergeet me niet

Over het boek

Auteur: Alyson Derrick

Vertaler: Hannalore Daudeij

Uitgeverij: Van Goor

Over de maker

Alyson Derrick is geboren en getogen in Greenville, Pennsylvania. Ze heeft in Pittsburgh haar bachelor diploma Engelse literatuur gehaald. Eerst heeft ze een tijdje gewerkt in een foodtruck, maar dit heeft niet lang geduurd. Ze is snel begonnen schrijven en heeft hier haar ware plezier ontdekt.

Ze is getrouwd met Rachael. Haar echtgenote was een grote steun tijdens het schrijven van het boek "Vergeet me niet".

Korte inhoud

Stevie en Nora hebben een relatie, maar niemand mag het weten. Ze wonen in een klein stadje Wyatt waar er weinig verdraagzaamheid is voor homoseksualiteit. Na de zomervakantie gaan ze samenwonen, ver weg van thuis. Voor ze kunnen vertrekken heeft Stevie een zwaar accident waardoor ze geheugenverlies heeft. Ze kan zich de laatste twee jaar van haar leven niet meer herinneren. Hierdoor weet ze ook niet meer dat ze een relatie heeft met Nora.

1. HET VERHAAL

1.1. Cover

- Op de cover staat een pentekening in 1 kleur.
  - Vind je deze tekening aantrekkelijk?
  - Wat zie je allemaal in de cover? (Persoon die valt, bloemen, een meisje met gesloten ogen...)
- De Engelse versie is met een andere cover uitgebracht. Er zijn zelfs twee verschillende versies. (Zie bijlage.)
  - Wat vind je van de andere covers?
  - Welke cover spreekt je het meeste aan?
  - Welke cover past volgens jou het beste bij het verhaal? Waarom?

OPDRACHT:

MATERIAAL

- Tijdschriften / magazines
- Papier
- Schaar
- Lijm
- Tekengerief
- Laptop / tablet met app canva

Ontwerp een nieuwe cover voor het boek. Dit kan bijvoorbeeld met Canva, maar je kan ook een collage maken met afbeeldingen en tekst uit tijdschriften. Denk na over wat je met de cover wil vertellen (of net niet) over het verhaal.

- Geplande reis
- Boerderij
- Klein stadje
- Twee meisjes
- Geheugenverlies
- Een vergeet-me-nietje
- ...

1.2. Personages

- Stevie Green
  - lang chocoladebruin haar, scherpe kaaklijn, knokige schouders
  - gaat naar een katholieke school
  - Koreaans
  - 18 jaar, maar denkt dat ze 15 jaar is na het ongeval
- Nora Martins
  - donkerblonde bob, hazelnootbruine ogen, lachkuiltjes, rond gezicht, wangen vol sproeten en sterke armen
  - gaat naar de plaatselijke openbare school (Wyatt High)
  - alias social media: BoerenMeid8217
  - woont en werkt op een veeboerderij, maar is zelf vegan geworden na het bekijken van een documentaire
- Savannah & Rory
  - vrienden van Stevie
  - vriendschap is verwaterd
  - na het geheugenverlies van Stevie proberen ze haar te koppelen aan Ryan, ze doen alsof Stevie voorheen al een crush op hem had
- Ryan
  - werkt in de 'Dinor'
  - is van Aziatische afkomst
  - woont pas een jaar in Wyatt
  - 18 jaar
  - Ryan en Stevie gaan samen uit, maar het groeit uit tot een goede vriendschap, niet tot een relatie
- Moeder van Stevie / Julia Green
  - actief lid van de plaatselijke kerk
- Vader van Stevie
  - werkt bij Greens autoreparatie
  - werkt veel om de ziekenhuisrekeningen te kunnen betalen
  - doet afstandelijk tegen Stevie
- Moeder van Nora
  - nors
  - sarcastisch
  - gooit Nora uit huis van zodra ze weet dat Nora gay is

→ Is het een character-driven story (Engelse vakterm voor een verhaal over de innerlijke ontwikkeling van een personage. Het verhaal draait om emotionele diepgang.) of een plot-driven story (Engelse vakterm voor een plotgedreven verhaal. De personages reageren vooral op de verschillende plottwisten en hun emotionele groei of achtergrond is minder belangrijk.)?
(Het is eerder een character-driven story, waarbij de emotionele ontwikkeling en groei van de twee hoofdpersonages centraal staat. Stevie moet zichzelf na het ongeval opnieuw leren kennen. Wie was ze voor het ongeval? Ze gaat letterlijk op zoek naar haar eigen persoonlijkheid – of 'character'.)

- Was het je opgevallen dat de auteur erg visueel schrijft en je een heldere, fysieke beschrijving krijgt van de personages? Ben je een visueel ingestelde lezer? (Stel je personages en voor tijdens het lezen (alsof je naar een film kijkt?)) Herinner je je nog hoe de personages eruitzien? (Zie hierboven voor de fysieke beschrijvingen van de hoofdpersonages.)

1.3. Vertelperspectief / structuur

Vertelperspectief: ik-verteller = Stevie

Nora komt niet aan het woord als verteller. De lezer leert enkel over Nora's ervaring via de brieven die ze aan Stevie schrijft. Het zijn enkele brieven op het einde van sommige hoofdstukken.

- Wat vind je van de keuze om Nora via brieven aan het woord te laten?

Mocht het nog meer zijn?

(Het verhaal was anders geweest als de auteur ervoor had gekozen om de twee hoofdpersonages afwisselend aan het woord te laten. Op die manier zou je meer geleerd hebben over de ervaring van Nora.)

1.4. Einde

Op het einde vertrekken Nora en Stevie toch naar Californië. Stevie heeft een afscheidsbrief geschreven voor haar ouders. Op het vliegveld komen haar ouders aangelopen. Na het ongeluk veranderd hun houding plots drastisch. Ze houden van hun dochter en willen haar niet volledig uit hun leven.

- Wat waren je eerste gedachten bij dit einde?

(Opgelucht: eind goed al goed / Ongeloofwaardig: niemand verandert zo snel van mening / ...)

2. VERWERKING

2.1. Kleine gemeenschap en racisme

- Waarom is de setting van Wyatt belangrijk voor het verhaal?

Sluimerend racisme is een centraal thema in het verhaal. Stevie woont al haar hele leven in Wyatt, een kleine gemeenschap waar 'anders zijn' niet wordt geapprecieerd. Regelmatig krijg ze racistische opmerkingen te verwerken. Haar vrienden vinden dit grappig en begrijpen niet waarom het Stevie kwetst. Ryan woont nog maar een jaar in Wyatt. Hij krijgt nog meer racistische opmerkingen te verduren.

- “‘Savannah, ik ben zelf Aziatisch.’ Ik kijk naar Rory in de hoop op wat steun, maar ik krijg alleen een apathisch schouderophalen. ‘Ik bedoel, ja, maar niet ... écht. Hij is meer Aziatisch-Aziatisch,’ zegt ze en ze werpt een blik over mijn schouder.” (p.21)
- “Je zult hier nooit nieuwe ideeën of overtuigingen tegenkomen. Nooit ruimte voor verandering. Alles zit gewoon ... vast. En de mensen zitten vast en nu zal ik hier ook vastzitten.” (p.131)
- “Al mijn hele leven hebben ze me nooit echt als Aziatisch gezien, want voor hen ... is Aziatisch zijn iets slechts. Snap je? Maar dat is niet zo. Het is gewoon ... een ding. Ik denk niet dat het echt goed of slecht hoeft te zijn. Het is gewoon zo.” (p.169)

2.2. Religie en seksualiteit

- Hoe heeft de opvoeding van Stevie invloed op haar persoonlijke ontwikkeling?

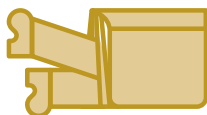
Stevie twijfelt aan haar geaardheid. Ze heeft er heel lang niet bij stilgestaan omdat ze is opgevoed in een religieuze omgeving. Wanneer ze zeker is dat ze anders is heeft ze het nog moeilijk om aan haar omgeving te vertellen.

- “Ik weet dat je het je niet herinnert, maar je hebt me verteld dat je nog nooit over je seksualiteit had nagedacht voordat wij elkaar leerden kennen.” (p.196)
- “Zou je het heel vreemd vinden als ik gevoelens heb voor ... een ... niet een jongen?” (p.211)

- Hoe zou je de relatie tussen Stevie en haar moeder omschrijven? Hoe evolueert deze?

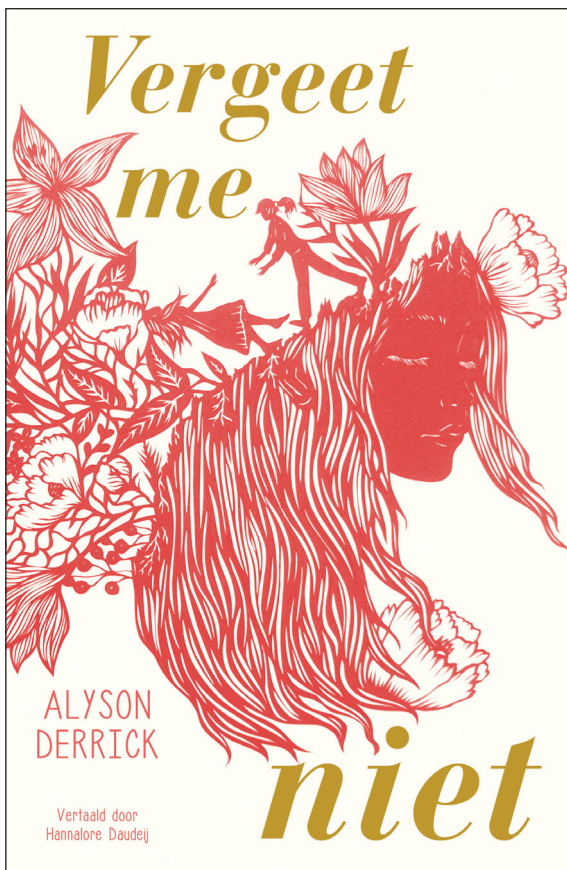
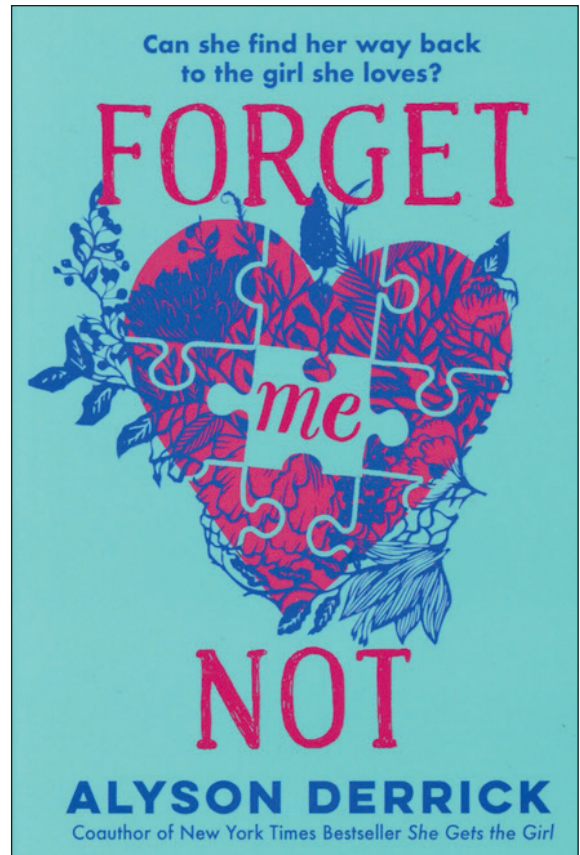
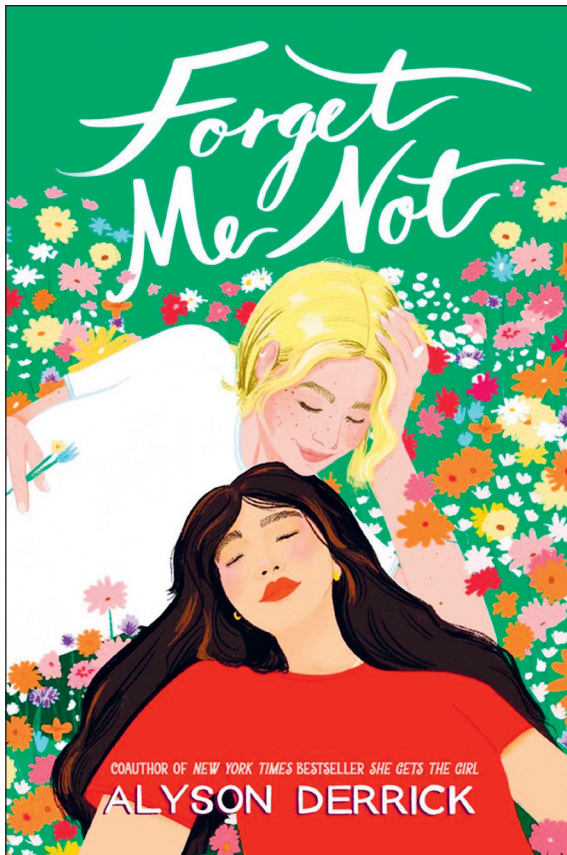
Na haar geheugenverlies begrijpt Stevie niet waarom de hechte relatie met haar moeder zo veranderd is. Wanneer ze haar moeder had verteld over de relatie tussen haar en Nora, had deze afwijzend gereageerd. Op het einde van het boek verandert haar mening over Stevie en Nora.

- “Mijn theologiedocent uit de eerste klas zat slechts een paar banken voor ons, en ik bleef in mijn hoofd maar die domme les afspelen die hij helemaal volpraatte met een uitleg over waarom het huwelijk alleen tussen man en vrouw zou moeten plaatsvinden.” (p.207)
  - “Maar zou mijn moeder écht de kerk boven mij verkiezen?” (p.207)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage

De paardenjongens

Over het boek

Auteur: Johan Ehn

Vertaler: Mijke Hadewey van Leersum

Uitgeverij: Pelckmans

Over de maker

Johan Ehn is een Zweedse acteur, geboren in 1967. Voor hij boeken begon te schrijven was hij bekend als acteur voor zowel film als toneel. Hij was eigenlijk van plan kunstenaar te worden, maar toen werd hij zo gegrepen door het acteren dat hij daar zijn beroep van wilde maken. Via het schrijven van toneeltekst kwam hij uiteindelijk tot het schrijven van zijn eerste roman. In het Zweeds schreef hij onder-tussen drie romans. Alleen “De paardenjongens” werd in het Nederlands vertaald.

Korte inhoud

Tsjechoslowakije – 1926. Sasha en Janek groeien op in een kindertehuis, waar ze opgeleid worden tot acrobaten te paard. Nadat Janek daar heel zwaar gestraft wordt, lopen ze weg en sluiten ze aan bij een circus. Ze worden volleerde acrobaten te paard, maar hun dromen en daarbij horende ongehoorzaamheid spelen hen parten. Uiteindelijk belanden ze als jongvolwassenen in Berlijn. Daar maken ze nieuwe vrienden die hen introduceren in de legendarische club El Dorado. Als de Tweede Wereldoorlog uitbreekt, wordt hun vriendschap plots gevaarlijk.

Een tweede verhaallijn speelt zich af in het heden (2014, Zweden). Ook Anton (19 jaar) is een jongen met een grote liefde voor paarden. Na zijn eindexamen neemt hij een baantje aan als thuishulp. Hij krijgt de zorg over Alexander op zich. Die weigert zijn keuken uit te komen en praat niet. Toch slaagt Anton erin met hem te communiceren. Hij stoot op oude foto's van twee circusartiesten. Geïntrigeerd door die foto's probeert hij achter het verhaal van de oude man te komen.

Hoe verder het verhaal vordert, hoe dichter de twee verhaallijnen bij elkaar komen.

1. HET VERHAAL

1.1. Cover en titel

- Spreekt de cover je aan? Waarom wel/niet? Zou je het boek aan de hand van de cover uitgekozen hebben? Waarom wel/niet?
- Wat vond je van de foto op de achterflap? (Maakt het nieuwsgierig? Maakte je zelf een link naar homoseksualiteit? De sepiatint heeft iets retro?..)
- Nadat je het boek gelezen hebt, wordt duidelijk dat deze foto Sasha en Janek moet voorstellen. Wie is wie volgens jou? Waarop baseer je je? (afgaand op het fragment op p.241 zou Janek de linkse zijn en Sasha de rechtse. Afgaand op het karakter van de personages zou je eerder kunnen denken dat Janek rechts staat, want die heeft een dromerige blik.)

- Kan je de titel verklaren? (paarden zijn voor alle hoofdpersonages in het verhaal heel belangrijk: Janek en Sasha als circusartiesten, maar ook de bijzondere band die Janek heeft met het paard Král. Anton is ook verzot op paarden. Na een val moet hij zijn angst zien te overwinnen en het vertrouwen van zijn paard terugvinden. De oude Alexander helpt hem daarbij.)

1.2. Personages

De vier hoofdpersonages zijn Sasha en Janek in het verleden en Anton en Alexander in het heden.

- Alle vier de hoofdpersonages evolueren doorheen het verhaal. Kan je die evolutie voor elk van hen kort schetsen? (Sasha: oorspronkelijk de zelfzekere die Janek beschermt en onder zijn vleugels neemt, terwijl Janek teruggetrokken en stil is. In Berlijn wordt Janek de onverschrokken en Sasha de voorzichtige / Anton voelt zich in het begin heel onzeker over zijn relatie met Peter, maar krijgt naar het einde van het verhaal de bevestiging dat alle oké is. Door een val van zijn paard krijgt hij schrik om te rijden, Alexander helpt hem hier overheen / Alexander is in het begin heel teruggetrokken, maar leert Anton te vertrouwen en er groeit stilaan een band tussen de twee)
- Enkele nevenpersonages hebben een belangrijke invloed gehad op het leven van Sasha en Janek. Kan je uitleggen waarom?
  - Moeder-overste: geeft Janek stokslagen en verkoopt Král, waardoor de twee beslissen om weg te lopen uit het kindertehuis.
  - De circusdirecteur, signor Barsotti: hij heeft de jongens overtuigd zich bij het circus aan te sluiten en zorgt er zo voor dat ze niet op straat terecht komen. Hij is echter ook degene die ze op straat zet als ze het te bont maken.
  - Hannelore: vooral Janek geraakt in de ban van haar opruiende praatjes en laat zijn voorzichtigheid varen. Zonder het zelf te beseffen drijft ze een wig tussen de boezemvrienden.
  - Klaus en zijn vrienden: introduceren Janek en Sasha in de LGBTQIA+-scene van Berlijn.
- De relatie tussen Janek en Sasha verandert doorheen het verhaal. Hoe verandert die? (aanvankelijk zijn ze als broers voor elkaar, maar in de puberteit ontdekken ze dat ze ook romantische gevoelens voor elkaar hebben)
- Het is al snel duidelijk dat de oude Alexander ofwel Sasha ofwel Janek is. Wanneer had jij door om wie het precies ging? Wat heeft je op het juiste spoor gezet? (p.15 een eerste foute hint – waar je leest dat Sasha ook Alexander wordt genoemd, p.333 neemt Sasha het paspoort van Janek om naar de afspraak met de Gestapo te gaan, achteraf gezien verklaart het ook waarom Alexander zo zwijgzaam is.)

1.3. Genre

“Coming of age is een genre binnen literatuur en film dat zich richt op de psychologische en morele groei van de hoofdpersoon, vaak van jeugd tot volwassenheid.” (Wikipedia)

- Kan je deze definitie toepassen op de verschillende personages?
  - Janek en Sasha komen er o.a. via de Club Eldorado achter welke gevoelens ze voor elkaar koesteren. Ze gaan hier in het oog van de Nazi-storm op een verschillende manier mee om: Sasha begrijpt dat hun homoseksualiteit gevaarlijk is binnen het heersende klimaat, terwijl Janek er zich niks van aan lijkt te trekken. Sasha is ook degene die meer experimenteert op seksueel gebied. Ook hun morele kompas wordt in de aanloop naar WO II zwaar op de proef gesteld (denk aan de boekenverbranding, de manier waarop met Hannelore omgegaan wordt...) Ze worden volwassen in een wereld die niet altijd vriendelijk is.
  - Anton is net afgestudeerd en moet bepalen wat hij met zijn leven wil gaan doen. Hij stelt zich ook vragen over zijn relatie met de oudere Peter. Samen met zijn vriendin Mathilde stelt hij zich ook vragen bij de evolutie van de LGBTQIA+-gemeenschap doorheen de geschiedenis.

1.4. Vertelperspectief / structuur

Er zijn twee verhaallijnen: die van Sasha en Janek rond de Tweede Wereldoorlog en die van Anton en Alexander in het heden.

- Had je een voorkeur voor een bepaalde verhaallijn? Waarom was dat zo?
- Waarom heeft Johan Ehn er volgens jou voor gekozen om ook een verhaallijn in het heden toe te voegen? (het zorgt voor een vergelijking van homoseksualiteit vroeger en nu, het creëert een extra spanningsboog:

wie is Alexander?, herkenbaarheid voor de lezer, op een originele manier extra mysterie brengen in de verhaallijn van Janek en Sasha, het is een dik boek en de afwisseling zorgt ervoor dat je geboeid blijft...)

1.5. Stijl

In recensies lees je o.a. de volgende meningen over de schrijfstijl:

- “Er zijn een paar storende fouten (ouder dan mij, zoals hem) in de vertaling geslopen en het boek is sowieso een beetje taai. Te ambitieus en uitvoerig en, zoals wel vaker, neemt de informatie uit de research van de auteur het regelmatig over. Dan wordt het te uitleggerig.” (jaapleest.nl/de-paardenjongens/)
  - “De schrijfstijl van Johan Ehn is indrukwekkend, intens, aangrijpend, sfeervol en meeslepend.” (hebban.nl/recensie/heavenleighbooks-over-de-paardenjongens)
  - “Een verhaal (...) dat gebaseerd werd op ware gebeurtenissen, met historisch besef, maar ook meeslepend opgeschreven - ja, dit boek moest vertaald worden, en nu moet het ook gelezen worden.” (edwardvandevendel.nl/leestips/de-paardenjongens)
- Welke mening deel jij? Kan je voorbeelden geven om je mening te ondersteunen?

1.6. Tijd en setting

- Wat zijn de belangrijkste settings van het verhaal? (Het verhaal in het verleden heeft twee belangrijke settings: het circusmilieu en de club Eldorado. Het hedendaagse verhaal speelt zich voor een groot stuk af in het huis van Alexander, op café en in de manege.)
- Waarom is de flat van de oude Alexander als setting van belang? Wat leert het de lezer? (het feit dat Alexander eigenlijk Janek is, verklaart veel: hij heeft een vorm van autisme. Dat kan verklaren waarom hij de keuken niet uit wil, waarom hij niet spreekt, waarom de flat zo netjes is...)

2. VERWERKING

2.1. Circusleven

- Denk je dat het circusleven sinds de tijd van Sasha en Janek ingrijpend veranderd is? (trekken nog altijd rond, maar veel meer regelgeving + groot contrast tussen klein circus dat in een dorp neerstrijkt t.o.v. grote voorstellingen zoals Cirque du Soleil)
- Wie ging er al eens kijken naar een circus? Wie is er fan, volgde misschien zelfs al eens een workshop of gaat naar een circusschool?
- Wat is er zo leuk aan? Vind je het verantwoord dat er in een circus met dieren opgetreden wordt?

2.2. Homoseksualiteit vroeger en nu

- Het boek behandelt het thema homoseksualiteit op een genuanceerde manier. Kan je voorbeelden uit de tekst halen die dit ondersteunen? (bv. nu: p.67, p.118-119, p.219-221 / vroeger: p.175, p.205, p.228, p.263)
- Hoe denk je dat de maatschappij vandaag naar LGBTQIA+ kijkt? Hoe sta je zelf tegenover initiatieven zoals Pride (in het boek denkt Anton hierover na op p.66-67, p.118)?

2.3. Leeftijd

In het boek wordt van tijd tot tijd nagedacht over leeftijd en hoe de maatschappij omgaat met kinderen en ouderen (kinderen en volwassenen worden vaak niet serieus genomen).

- Kan je je bepaalde discussies over leeftijd herinneren? (p.92: Er is een parallel tussen de manier waarop de directeur van het verzorgingstehuis praat over de ouderen en de manier waarop de nonnen omgaan met de kinderen in het rusthuis. p.82: De collega van Anton noemt de bewoners niet bij naam maar bij kamernummer. Anton denkt vaak na over leeftijd, omdat hij zelf bijvoorbeeld een relatie met een oudere man heeft en op oudere mannen valt, maar ook omdat de ouderen op zijn werk weer kinds worden, of bijvoorbeeld luiers dragen. De eerste keren dat hij oude mensen verzorgt en dus oudere lichamen ziet, schrikt hij van het contrast met zijn eigen, gezonde lichaam, maar al snel leert hij dat het bij het leven hoort en dat hij vooral goed wil zorgen voor de mensen.)

- Mogen de kinderen wel kinderen zijn in het boek? (p.127: Sasha stelt dat je op je 13de al volwassen bent. Hij vindt het niet gek dat hij op zijn 10de al moet werken tijdens gevaarlijke acts. Zouden we dat vandaag nog denken? Daartegenover staat Anton die op jonge leeftijd al alleen gaat wonen en op zijn 19de begint te werken, maar wel nog zoekende is over wat hij net wil in het leven en de ruimte krijgt om te experimenteren. Hij heeft vrije tijd om uit te gaan met vrienden, een hobby uit te oefenen en na te denken over wat hij wil in het leven.)
- Op p.13 zegt Mathilda dat "iedereen (...) maatschappelijk werk voor bejaarden zou moeten doen. Om te zien wat ons te wachten staat. Dan zouden we misschien wat meer respect hebben voor de ouderen van dagen. En hopelijk een beter zorgbeleid." Wat is jouw mening hierover?

2.4. Faction

Johan Ehn schreef een fictief verhaal over twee circusjongens in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog. Hoewel het verhaal van de jongens verzonnen is, staan in het boek ook veel feiten die waargebeurd zijn.

Als er binnen je groep interesse voor is, dan kan er op de volgende onderwerpen dieper ingegaan worden: (klik op de links voor online achtergrondinformatie)

- [De Sokolbeweging](#)
- [Voltige](#)
- [Dokter Magnus Hirschfeld](#)
- Klaus Mann → met [boekentip](#)
- [Lipizzanerpaarden](#)

2.5. Creatieve verwerking: maak een podcast

MATERIAAL

- door de juryleden gekozen fragment
- eventueel een computer of tablet waarop achtergrondinformatie opgezocht kan worden
- een smartphone of tablet waarmee de podcast opgenomen kan worden (professioneel materiaal hoeft echt niet).

Stel dat Anton een podcastmaker is die kan terugkeren in de tijd. Laat hem een podcast maken met de jonge Sasha en Janek over een bepaalde passage in het boek. Dit kan tegenwoordig eenvoudig met een smartphone opgenomen worden. Wat de onderwerpen betreft kan je bijvoorbeeld ook inspelen op de onderwerpen die hierboven benoemd werden.

- Spreek af wie welke rol op zich neemt
- Bereid samen de vragen en antwoorden voor. Een podcast bevat vaak ook een stukje duiding over de achtergrond van het verhaal. Probeer die er ook in te stoppen.
- Eerst eens oefenen en dan opnemen maar!
- Als er genoeg tijd is, kan alles tot een echte podcast gemonteerd worden.

3. VERDER LEZEN

- [Een Mann – En ik was zijn held – De naam van mijn vader](#) / Rindert Kromhout (Leopold, 2016 – 2016 – 2020)
Een trilogie over Klaus Mann en een goed portret van de opkomst van het nazisme in Duitsland, WOII en de nasleep ervan.
- [De poppenspeler van Lampedusa](#) / Rindert Kromhout (Leopold, 2022)
Gelijkaardig thema, maar dan in het Rome van na WOII. Juryleden lazen dit al als ze vorig jaar met groep 6 meegelezen hebben.
- [Wat het hart verwoest](#) / John Boyne (Meulenhoff, 2019)
Fictief levensverhaal van de Ierse Cyril die zijn eigen identiteit zoekt en daarvoor het Katholieke Ierland achter zich laat. Ook dit verhaal speelt zich af na de Tweede Wereldoorlog.